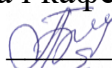

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТАВРІЙСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРОТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ДМИТРА МОТОРНОГО
Кафедра «Економіка і бізнес»

ПОГОДЖЕНО

Гарант ОПП «Підприємництво
та бізнес-технології»
доц. Болтянська Л.О.
«11» серпня 2025 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри економіки і бізнесу
доцент Лариса БОЛТЯНСЬКА
«11» серпня 2025 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Основи підприємництва»

для здобувачів ступеня вищої освіти «Бакалавр»
зі спеціальності 076 *«Підприємництво та торгівля»*
за ОПП *Підприємництво та бізнес-технології*
(на основі повної загальної середньої освіти)

факультет економіки та бізнесу

2025-2026 н.р.

Робоча програма навчальної дисципліни «Основи підприємництва» для здобувачів ступеня вищої освіти «Бакалавр» зі спеціальності 076 «Підприємництво та торгівля» за ОПП «Підприємництво та бізнес-технології» (на основі повної загальної середньої освіти) факультет економіки та бізнесу. Запоріжжя, ТДАТУ. 14 с.

Розробник: к.е.н., доцент Тебенко В.М.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри економіки і бізнесу

Протокол №1 від 11 серпня 2025 року

Завідувач кафедри Е&Б

Доц. Лариса БОЛТЯНСЬКА

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		<u>денна форма навчання</u> (денна або заочна)	
Кількість кредитів - 5	Галузь знань <u>07 «Управління та адміністрування»</u> (шифр і назва)	<u>Обов'язкова</u> (нормативна або вибіркова)	
Загальна кількість годин – 150	Спеціальність <u>076 «Підприємництво та торгівля»</u> (шифр та назва)	Курс	Семестр
Змістових модулів – 2		2	3
Тижневе навантаження: -аудиторних занять - 5 -самостійна робота - 7,1 .	Ступінь вищої освіти <u>Бакалавр</u>	Вид занять	Кількість годин
		Лекції	20
		Лабораторні заняття	-
		Практичні заняття	30
		Семінарські заняття	-
		Самостійна робота	100
		Форма контролю: <u>екзамен</u> (екзамен або диференційований залік)	

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета навчальної дисципліни - опанування здобувачами вищої освіти теоретичних знань і практичних навичок щодо підприємництва в сфері послуг, формування навичок підприємницького мислення.

Завдання курсу:

- з'ясувати місце дисципліни в навчальному процесі, розкрити її основну мету та визначити основні категорії підприємництва в сфері послуг;
- дати чіткі уявлення про загальнотеоретичні засади підприємництва;
- ознайомити із сучасним станом розвитку підприємництва та його проблемами;
- сформуванати у здобувачів вищої освіти цілісне бачення проблем підприємницької діяльності в цілому, а також в сфері послуг;
- озброїти здобувачів вищої освіти навичками і вміннями, необхідними для організації власної справи.

Результати навчання (з урахуванням soft skills)

Інтегральна компетентність. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та проблеми у сферах підприємницької, торговельної діяльності або в процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів організації і функціонування підприємницьких, торговельних структур і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

- ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- ЗК 2. Здатність застосовувати отримані знання в практичних ситуаціях.
- ЗК 5. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.
- ЗК 7. Здатність працювати в команді.
- ЗК 8. Здатність виявляти ініціативу та підприємливість.
- ЗК 10. Здатність діяти відповідально та свідомо.
- ЗК 11. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні

Фахові компетентності:

- СК 1. Критичне осмислення теоретичних засад підприємницької та торговельної діяльності.
- СК 2. Здатність обирати та використовувати відповідні методи, інструментарій для обґрунтування рішень щодо створення, функціонування підприємницьких і торговельних структур.

СК 6. Здатність здійснювати діяльність з дотриманням вимог нормативно-правових документів у сфері підприємництва та торгівлі.

СК 7. Здатність визначати і виконувати професійні завдання з організації діяльності підприємницьких та торговельних структур.

Програмні результати навчання:

РН 1. Використовувати базові знання з підприємництва та торгівлі й уміння критичного мислення, аналізу та синтезу в професійних цілях.

РН 2. Застосовувати набуті знання для виявлення, постановки та вирішення завдань за різних практичних ситуацій в підприємницькій та торговельній діяльності.

РН 4. Використовувати сучасні комп'ютерні і телекомунікаційні технології обміну та розповсюдження професійно спрямованої інформації у сфері підприємництва і торгівлі.

РН 6. Вміти працювати в команді, мати навички міжособистісної взаємодії, які дозволяють досягати професійних цілей.

РН 7. Демонструвати підприємливість в різних напрямках професійної діяльності та брати відповідальність за результати.

РН 16. Знати нормативно-правове забезпечення діяльності підприємницьких та торговельних структур і застосовувати його на практиці.

Soft skills:

- **комунікативні навички:** письмове, вербальне й невербальне спілкування; уміння грамотно спілкуватися по e-mail; вести суперечки і відстоювати свою позицію, спілкування в конфліктній ситуації; навички створення, керування й побудови відносин у команді.

- **уміння виступати привселюдно:** навички, необхідні для виступів на публіці; проводити презентації.

- **керування часом:** уміння справлятися із завданнями вчасно.

- **гнучкість і адаптивність:** гнучкість, адаптивність і здатність мінятися; уміння аналізувати ситуацію, орієнтування на вирішення проблем.

- **лідерські якості:** уміння спокійно працювати в напруженому середовищі; уміння ухвалювати рішення; уміння встановлювати мету, планувати.

- **особисті якості:** креативне й критичне мислення; етичність, чесність, терпіння, повага до навколишніх.

Міждисциплінарні зв'язки з урахуванням структурно-логічної схеми ОПП «Підприємництво та бізнес-технології».

Перелік навчальних дисциплін, знання з яких потрібні для вивчення освітньої компоненти ОП: «Господарське право», «Дослідження ринку»

Перелік навчальних дисциплін, вивчення яких у подальшому базується на матеріалі освітньої компоненти ОП: «Електронна комерція», «Дослідження

ринку», «Соціальне підприємництво та соціальна відповідальність», навчальна практика «Основи підприємництва».

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. СИСТЕМНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПІДПРИЄМНИЦТВА

Тема 1. Підприємництво як вид господарювання [1, 2, 6]

Сутність підприємництва та його місце в системі господарювання. Види, функції та принципи підприємництва. Суб'єкти та об'єкти підприємницької діяльності. Роль підприємництва в економіці та суспільстві. Проблеми та перспективи розвитку підприємництва в Україні.

Тема 2. Правові основи ведення підприємницької діяльності [5, 8, 2]

Законодавча база, що регулює підприємницьку діяльність. Порядок реєстрації підприємницької діяльності: етапи, вимоги та документи. Ліцензування та патентування підприємницької діяльності. Податкове законодавство для підприємців: основні податки та обов'язки платників податків. Відповідальність підприємців за порушення законодавства. Припинення підприємницької діяльності: підстави та процедури.

Тема 3. Підприємницьке середовище [2, 7, 8]

Поняття підприємницького середовища та його значення для розвитку бізнесу. Структура підприємницького середовища: внутрішнє та зовнішнє середовище. Елементи зовнішнього середовища: економічні, політичні, соціальні, технологічні, правові та екологічні фактори. Вплив державного регулювання та законодавства на підприємницьке середовище. Конкурентне середовище: характеристика та його роль для підприємницької діяльності. Бар'єри входу на ринок та фактори ризику у підприємницькому середовищі.

Тема 4. Підприємство як основна структура підприємницької діяльності [1, 5, 9]

Підприємство як форма прояву підприємництва. Класифікація підприємств. Підприємства колективної власності. Особливості та види кооперативів. Державні та змішані підприємства. Підприємства з іноземними інвестиціями. Мале підприємництво. Організаційно-правові форми підприємництва. Господарські товариства та об'єднання.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ ПІДПРИЄМНИЦТВА

Тема 5. Організація власної справи [2, 6]

Технологія створення власної справи: етапи та особливості.. Розробка бізнес-плану та визначення його структури та функцій. Формування початкового капіталу та оцінка вартості майна.. Реорганізація та ліквідація підприємства: види, порядок та наслідки. Типові помилки підприємців при заснуванні власної справи, та шляхи їх уникнення.

Тема 6. Фінансування підприємницької діяльності [3, 8]

Сутність фінансової діяльності підприємства та її значення для розвитку бізнесу. Внутрішні та зовнішні джерела фінансування підприємницької діяльності. Аналіз ризиків при фінансуванні та шляхи їх мінімізації. Стратегії залучення фінансування для підприємців-початківців. Практичні поради щодо вибору оптимальних джерел фінансування для малого та середнього бізнесу.

Тема 7. Менеджмент та маркетинг у підприємництві [1, 4, 6, 8]

Сутність менеджменту та його роль у розвитку підприємництва. Система підприємницького управління та її основні функції. Лідерство та управлінські стилі в бізнесі. Використання інструментів стратегічного менеджменту. Організація маркетингової діяльності в підприємстві: дослідження ринку, сегментування, позиціонування, маркетинговий комплекс.

Тема 8. Ризики у підприємництві [1, 5, 8]

Поняття та класифікація підприємницьких ризиків. Джерела виникнення ризиків у підприємницькій діяльності. Методи оцінювання та управління ризиками.. Механізми захисту прав та інтересів підприємців у разі виникнення ризиків.

Тема 9. Психологія та етика підприємництва [3, 8]

Мотивація підприємницької діяльності: внутрішні та зовнішні мотиви. Рис характеру та особистісні якості успішного підприємця. Культура та етичні принципи ведення бізнесу. Соціальний капітал як фактор розвитку підприємництва. Взаємозв'язок етики та соціальної відповідальності підприємця.

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Номер тижня	Вид занять	Тема заняття або завдання на самостійну роботу	Кількість			
			годин			балів
			Л	П	СРС	
Змістовий модуль 1. СИСТЕМНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПІДПРИЄМНИЦТВА						
1	Лекція 1	Підприємництво як вид господарювання	2			
	Практичне заняття 1	Підприємництво як вид господарювання		2		3
	Самостійна робота 1	Опрацювання матеріалу лекцій та робота на ОП			9	2
2	Лекція 2	Правові основи ведення підприємницької діяльності	2			
	Практичне заняття 2, 3	Правові основи ведення підприємницької діяльності		4		3
	Самостійна робота 2	Опрацювання матеріалу лекцій та робота на ОП			9	2
3	Лекція 3	Підприємницьке середовище	2			
	Практичне заняття 4	Підприємницьке середовище		2		3
	Самостійна робота 3	Опрацювання матеріалу лекцій та робота на ОП			9	2
4	Лекція 4	Підприємство як основна структура підприємницької діяльності	2			
	Практичне заняття 5, 6	Види підприємств та організаційно-правові форми підприємництва		4		3
	Самостійна робота 4	Опрацювання матеріалу лекцій та робота на ОП			9	2
5	Лекція 5	Підприємство як основна структура підприємницької діяльності	2			
	Практичне заняття 7	Види підприємств та організаційно-правові форми підприємництва		2		3
	Самостійна робота 5	Опрацювання матеріалу лекцій та робота на ОП			9	2
6, 7	Самостійна робота	Підготовка до ПМК 1			5	
	ПМК 1	Підсумковий контроль за змістовий модуль 1				10
Всього за змістовий модуль 1			10	14	50	35
			Σ 74			
Змістовий модуль 2. ОРГАНІЗАЦІЯ ПІДПРИЄМНИЦТВА						
8	Лекція 6	Організація власної справи	2			
	Практичне заняття 8, 9	Організація власної справи		4		3
	Самостійна робота 6	Цінність та оформлення власного бізнесу / онлайн-курс «Як почати власну справу в часи невизначеності: покроковий гайд від ТОП-підприємців України»			9	2

Номер тижня	Вид занять	Тема заняття або завдання на самостійну роботу	Кількість			
			годин			балів
			Л	П	СРС	
9	Лекція 7	Фінансування підприємницької діяльності	2			
	Практичне заняття 10	Фінансування підприємницької діяльності		2		3
	Самостійна робота 7	Управління фінансами бізнесу / онлайн-курс «Як почати власну справу в часи невизначеності: покроковий гайд від ТОП-підприємців України»			9	2
10	Лекція 8	Менеджмент та маркетинг у підприємництві	2			
	Практичне заняття 11, 12	Менеджмент та маркетинг у підприємництві		4		3
	Самостійна робота 8	Організація бізнес-процесів / онлайн-курс «Як почати власну справу в часи невизначеності: покроковий гайд від ТОП-підприємців України»			9	2
11	Лекція 9	Ризики у підприємництві	2			
	Практичне заняття 13	Ризики у підприємництві		2		3
	Самостійна робота 9	Управління ризиками бізнесу / онлайн-курс «Як почати власну справу в часи невизначеності: покроковий гайд від ТОП-підприємців України»			9	2
12	Лекція 10	Психологія та етика підприємництва	2			
	Практичне заняття 14, 15	Психологія та етика підприємництва		4		3
	Самостійна робота 10	Залучення та утримування клієнтів у мінливому світі / онлайн-курс «Як почати власну справу в часи невизначеності: покроковий гайд від ТОП-підприємців України»			9	2
13, 14	Самостійна робота	Підготовка до ПМК 2			5	
	ПМК 2	Підсумковий контроль за змістовий модуль 2				10
Всього за змістовий модуль 2			10	16	50	35
			Σ 76			
Екзамен						30
Разом з дисципліни			20	30	100	100
			Σ 150			

5. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА ПІДСУМКОВИЙ МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ №1

1. Поняття та сутність підприємництва.
2. Основні ознаки підприємницької діяльності.

3. Місце підприємництва в економічній системі України.
4. Види підприємницької діяльності та їх характеристика.
5. Основні функції підприємництва.
6. Принципи здійснення підприємницької діяльності.
7. Суб'єкти підприємництва: види та особливості.
8. Об'єкти підприємницької діяльності.
9. Соціально-економічна роль підприємництва.
10. Основні проблеми розвитку підприємництва в Україні.
11. Перспективи розвитку підприємництва в умовах ринкової економіки.
12. Основні нормативно-правові акти, що регулюють підприємницьку діяльність в Україні.
13. Етапи державної реєстрації підприємця-фізичної особи.
14. Етапи державної реєстрації юридичної особи.
15. Необхідні документи для реєстрації підприємницької діяльності.
16. Поняття та порядок ліцензування підприємницької діяльності.
17. Патентування підприємницької діяльності.
18. Податкове законодавство України для підприємців: основні положення.
19. Основні податки та збори, які сплачують підприємці.
20. Відповідальність підприємців за порушення законодавства.
21. Підстави та процедура припинення підприємницької діяльності.
22. Поняття та значення підприємницького середовища.
23. Внутрішнє середовище підприємства: складові та вплив.
24. Економічні фактори зовнішнього середовища підприємства.
25. Політичні та правові фактори зовнішнього середовища.
26. Соціальні та культурні фактори зовнішнього середовища.
27. Технологічні фактори зовнішнього середовища.
28. Екологічні фактори зовнішнього середовища.
29. Вплив державного регулювання на підприємницьке середовище.
30. Конкурентне середовище та його роль у бізнесі.
31. Бар'єри входу на ринок і способи їх подолання.
32. Фактори ризику у підприємницькому середовищі.
33. Підприємство як форма організації підприємницької діяльності.
34. Класифікація підприємств за формами власності.
35. Підприємства колективної власності: особливості.
36. Види та особливості кооперативів.
37. Державні та змішані підприємства.
38. Підприємства з іноземними інвестиціями.
39. Мале підприємництво: критерії та значення.
40. Організаційно-правові форми підприємництва та господарські товариства.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА ПІДСУМКОВИЙ МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ № 2

1. Етапи створення власної справи.
2. Особливості організації підприємницької діяльності на початковому етапі.
3. Структура та функції бізнес-плану.
4. Розробка бізнес-плану: основні кроки.
5. Методи визначення початкового капіталу підприємства.
6. Оцінка вартості майна підприємства.
7. Форми реорганізації підприємств.
8. Порядок проведення реорганізації підприємства.
9. Ліквідація підприємства: основні підстави та процедури.
10. Наслідки реорганізації та ліквідації підприємства для підприємця.
11. Типові помилки підприємців при створенні власної справи.
12. Шляхи уникнення помилок при організації підприємницької діяльності.
13. Сутність фінансової діяльності підприємства.
14. Значення фінансування для розвитку бізнесу
15. Внутрішні джерела фінансування підприємницької діяльності.
16. Зовнішні джерела фінансування підприємницької діяльності.
17. Особливості фінансування малого та середнього бізнесу.
18. Методи мінімізації ризиків у фінансуванні підприємницької діяльності.
19. Стратегії залучення фінансування для підприємців-початківців.
20. Критерії вибору оптимальних джерел фінансування.
21. Практичні рекомендації щодо фінансування інноваційних проєктів.
22. Сутність та функції менеджменту в підприємництві.
23. Система підприємницького управління.
24. Роль бізнес-планування в управлінні підприємством.
25. Організація маркетингу на підприємстві.
26. Інструменти маркетингової діяльності підприємця.
27. Організація фінансової діяльності підприємства.
28. Ризики у підприємницькій діяльності.
29. Основи економічної безпеки підприємства.
30. Поняття підприємницького ризику.
31. Класифікація ризиків у підприємницькій діяльності.
32. Джерела виникнення підприємницьких ризиків.
33. Методи оцінки підприємницьких ризиків.
34. Методи управління ризиками в бізнесі.
35. Механізми захисту прав підприємців у разі виникнення ризиків.
36. Мотивація підприємницької діяльності: внутрішні та зовнішні мотиви.
37. Особистісні якості успішного підприємця.
38. Роль культури бізнесу в підприємницькій діяльності.

39. Етичні принципи ведення підприємницької діяльності.
40. Взаємозв'язок етики та соціальної відповідальності підприємця.

6. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Методи навчання, які використовуються в процесі проведення лекційних та практичних занять з навчальної дисципліни «Основи підприємництва»: лекції з використанням мультимедійних презентацій та проблемного викладання, робота в групах, розв'язування ситуаційних завдань, кейсів, проходження онлайн-курсу.

7. НЕФОРМАЛЬНА ОСВІТА

З курсу «Основи підприємництва» для здобувачів ступеня вищої освіти «Бакалавр» зі спеціальності 076 «Підприємництво та торгівля» за ОПП Підприємництво та бізнес-технології (на основі повної загальної середньої освіти) для забезпечення можливості неформальної освіти передбачено проходження онлайн-курсу «Як почати власну справу в часи невизначеності: покроковий гайд від ТОП-підприємців України»

Пройдений онлайн-курс «Як почати власну справу в часи невизначеності: покроковий гайд від ТОП-підприємців України» на платформі Prometheus дозволяє викладачу зарахувати такі теми самостійної роботи (до ПМК 2):

Організація підприємництва

Менеджмент у підприємстві

Психологія та етика підприємництва.

Форми взаємодії та співробітництва суб'єктів підприємницької діяльності

Покликання на курс: https://apps.prometheus.org.ua/learning/course/course-v1:Prometheus+SYOBTU101+2023_T1/home

8. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Підприємництво та основи бізнесу. Практикум: Навчальний посібник / [Біляк Т.О., Бірюченко С.Ю., Бужимська К.О., та ін.]; під заг. ред. Т.П. Остапчук. Житомир : Житомирська політехніка, 2023. 280 с.
2. Основи підприємницької діяльності : підручник / за редакцією д.е.н., проф. В. М. Марченко. – Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського. Вид-во «Політехніка», 2022. – 515 с.
3. Підприємництво : підручник / І. В. Гонтарева. – Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2021. 392 с.
4. Основи підприємництва: Підручник / [Біляк Т.О., Бірюченко С.Ю., Бужимська К.О., та ін.]; під заг. ред. Н.В. Валінкевич. Житомир: ЖДТУ, 2019. 492с.

5. Завадських Г.М., Лисак О.І., Грицаєнко М.І. Економіка і організація підприємств малого бізнесу: курс лекцій. Мелітополь: Люкс, 2020. 187 с.

Допоміжна

6. Підприємництво : підручник / С. В. Панченко, В. Л. Дикань, О. В. Шраменко [та ін.]. – Харків : УкрДУЗТ, 2018. – Ч. 1. Теоретичні основи організації підприємницької діяльності. 241 с
7. Підприємництво [Текст] : підручник / С.В. Панченко, В.Л. Дикань, О.В. Шраменко [та ін.]. Харків : УкрДУЗТ, 2018. Ч. 2. Реалізація підприємницької діяльності у сучасних ринкових умовах. 228 с.
8. Гой І.В., Смелянська Т.П. Підприємництво : навч. посібник. К.: Центр учбової літератури, 2013. 368 с.
9. Від ідеї до власної справи: Навч. посібник. / А.С. Коноваленко, Л.О. Болтянська, Д.М. Трачова та інш. Мелітополь: Видавничо-поліграфічний центр «Люкс», 2017. 278 с.
10. Донець Л.І. Основи підприємництва. Навчальний посібник. К.: ЦНЛ, 2006. 320 с.
11. Варналій З.С. Основи підприємництва: навчальний посібник. Київ: Знання-Прес, 2006. 329 с.
12. Виноградська А.М. Основи підприємництва: Навчальний посібник. К.: Кондор, 2008. 544с.

9. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Освітній портал ТДАТУ <https://op.tsatu.edu.ua/course/view.php?id=346>
2. Наукова бібліотека ТДАТУ <http://www.tsatu.edu.ua/biblioteka/>
3. Сайт кафедри <http://www.tsatu.edu.ua/et/navchannia/dyscypliny/>
4. Як почати власну справу в часи невизначеності: покроковий гайд від ТОП-підприємців України https://apps.prometheus.org.ua/learning/course/course-v1:Prometheus+SYOBTU101+2023_T1/home
5. Верховна Рада України <http://www.rada.kiev.ua>
6. Кабінет Міністрів України <http://www.kmu.gov.ua/>
7. Internet.